

Література

1. Асмаковец Е.С. Развитие эмоциональной гибкости учителя посредством социально-психологического тренинга // Психол. наука и образование.– 2000.– №1.–С.11 – 14.
2. Аболин Л.М. Эмоциональная устойчивость и пути ее повышения / Л.М. Аболин / Вопросы психологии. – 1989. №4
3. Боришевський М.Й. Психологічні детермінанти особистісної саморегуляції поведінки / В кн.: Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні 1992-2002 рр.: 36. наук. праць до 10-річчя АПНУ, Ч.1– Харків “ОВС”, 2002. – С. 516 – 527.
4. Бурлачук Л.Ф. Основы психотерапии. / Л.Ф. Бурлачук, Л.И. Грабская, А.С. Кочерян //– К.: Ника-Центр, 2001. – 320 с.
5. Заярин Г.В. Профессионально ориентированная психофизическая подготовка в вузе: / Г.В. Заярин, И. Г. Кривец, // Учеб. пособие. – Донецк: Дон ГАУ, 2000. – 215 с.
6. Зборовская И.В. Саморегуляция психической устойчивости учителя / И.В. Заборовская / Прикладная психология. – 2001. – № 3. – С.55-65.
7. Крайг Г. Психология развития. /Г. Крайг / – СПб., Изд-во “Питер”, 2000. – Гл. 2,3,13.
8. Парфенюк В. Актуальні проблеми саморегуляції навчальної діяльності майбутніх фахівців / В. Парфенюк / Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2002. - №4. – С.189-196.
9. Nunnally J.C. Psychometric theory, 2 Vidanna. - St. Louis: McCraw-Hill, 2008. - P.125-136.
10. Deutch Eliot. “The Emotions” in Creative Being: The Grafting Of Person and World / Deutch Eliot. – Hawaii UN of Hawaii Press, 1992. – 94 p.
11. Allport F. H. A Structuronomic Conception of Behavior: Individual and Collective / F.H.Allport // Journal of Abnormal and Social Psychology 64. — 2002. — P. 26–29.
12. Covey L., Feltz D. Physical activity and adolescent female psychological development // Journal of Youth and Adolescence. – 2001. – N 20 (40). – P.463 – 474.
13. Kelly R. Prediction of motivation and behavior change following health promotion : role of health beliefs, social support and self-efficacy / R. Kelly, G. Stephen, S. Alemagno. // Soc. Sci. Med. – 1991. – Vol. 32, № 3. – P. 311–320.
14. March H.W., Richards G.E., Johnson S., Koche L., Tremayn P. Physical Self-Conception Questionary: Psychometric Properties and Multitrait. – Multimethod Analysis of Relation to Existing instruments H.W. March, G.E. Richards, S. Johnson, L. Koche, P. Tremayn // Journal of Sport and Exercise Psychology, 2004, v.6. – N 3. – P.270-305
15. Maturana H. The Tree of Knowledge. The Biological Roots Human Understanding / Maturana H., Varela F. – Boston, 2008. – P. 125–149.

Кріль І.М.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ПОТЕНЦІАЛ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ

Аналізуються роль, місце і значущість культурної спадщини олімпійського руху в системі гуманітарної освіти школярів. Визначаються мета, завдання і роль потенціалу мистецтва, художньої та естетичної культури, яка має вплив на молоде покоління на сучасному етапі її розвитку. Обґрунтовуються головні умови, за яких мистецтво і художня культура стають важливими чинниками у формуванні цілісної, ініціативної, всебічно розвиненої особистості, наділеної яскравою індивідуальністю, здатної до саморозвитку, самовдосконалення.

Дослідження дозволили зазначити, що формування художньої культури у процесі виховання через твори мистецтва, багато з яких відображають культурну спадщину Олімпійських ігор Стародавньої Греції та сучасних Олімпійських ігор, сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, її активності, керуванню у житті законами добра і краси, збагаченню емоційно-естетичного досвіду, формуванню культури почуттів, розвитку загальних та художніх здібностей, художньо-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості і є одним із важливих напрямів сучасної гуманітарної освіти.

Завдяки мистецтву людина не тільки розвиває естетичні здібності, а й відкриває необмежені можливості їхнього вдосконалення. Мистецтво виховує, освічує, дає можливість пізнати світ через його образний вислів у слові, у звуці, в кольорі, а слідом за цим і створити свій образ світу, який априорі не зможе вміщати руйнівних понять.

Ключові слова: культурна спадщина олімпійського руху, мистецтво, художня культура, гуманітарна освіта, школярі.

Анализируются роль, место и значимость культурного наследия олимпийского движения в системе гуманитарного образования школьников. Определяются роль, цели и задачи потенциала эстетической культуры которая имеет решающее влияние на молодое поколение на современном этапе ее развития. Обосновываются главные условия, при которых искусство и художественная культура становятся важными факторами в формировании целостной, инициативной, всесторонне развитой личности, наделенной яркой индивидуальностью, способной к саморазвитию, самосовершенствованию.

Исследования позволили отметить, что формирование художественной культуры в процессе воспитания через произведения искусства, многие из которых отображают культурное наследие Олимпийских игр Древней Греции и современных Олимпийских игр, способствует развитию творческого потенциала личности, ее активности, управлению в жизни законами добра и красоты, обогащению эмоционально-эстетического опыта, формированию

культуры чувств, развитию общих и художественных способностей, художественно-образного мышления, универсальных качеств личности и является одним из важных направлений современного гуманитарного образования.

Благодаря искусству человек не только развивает эстетические способности, но и открывает неограниченные возможности их совершенствования.

Ключевые слова: культурное наследие олимпийского движения, искусство, художественная культура, гуманитарное образование, школьники.

The article touches upon the issue of the role, place and significance of the cultural heritage of Olympic Movement in the system of humanitarian education of pupils are analyzed. The goal, task and role of the potential of aesthetic culture, which influences the younger generation at the present stage of its development, are determined. There are substantiated the main conditions under which art and artistic culture become important factors in the formation of a coherent, initiative, fully developed personality, endowed with bright individuality, capable of self-development, self-improvement.

Studies have allowed to note that the formation of artistic culture in the process of education through works of art which reflects cultural heritage of Games of Ancient Greece and modern Olympic Games and contributes to the development of creative potential of the individual, its activity, the management of life in the laws of good and beauty, enrichment of emotional and aesthetic experience, the formation of a culture of feelings, development of general and artistic abilities, artistic-figurative thinking, universal qualities of the creative personality and is one of the important directions of modern humanitarian education.

Due to art people not only develop aesthetic abilities, but also open up unlimited possibilities for their improvement. Art educates, enlightens, makes it possible to know the world through its figurative expression in word, sound, color, and after that, creates its image of the world, which a priori will not be able to contain destructive concepts.

Key words: cultural heritage of Olympic Movement, art, artistic culture, humanitarian education, schoolchildren.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження дозволяють зазначити, що в останні роки зростає увага до проблеми формування всебічно розвиненої, духовно багаті і креативної людини. Дослідження свідчать, що особистість підлітка, його духовний і моральний образ формуються, передусім, у процесі виховання. В системі гуманітарної освіти особливе місце займає естетичне виховання, що сприяє активізації розвитку світогляду, інтелектуальних і творчих потенціалів особистості. Проте у будь-якої системи є стрижень, основа, на яку вона спирається. Такою основою в системі гуманітарної освіти фахівці вважають мистецтво: архітектуру, скульптуру, живопис та інші види художньої творчості, багато з яких відображають культурну спадщину Олімпійських ігор Стародавньої Греції та сучасного олімпійського руху.

Гуманітарна освіта – сукупність знань у галузі суспільних наук і пов'язаних з ними практичних навичок та вмій. Вона є важливішим засобом формування світогляду та відіграє важливу роль у загальному розвитку підлітків, в їхньому розумовому, моральному та естетичному вихованні.

Таким чином гуманітарна освіта являє собою цілеспрямований процес освоєння культурної спадщини, духовних цінностей і знань, накопичених поколіннями. Мистецтво і художня культура стає наріжним каменем освіти, в той час як загальнокультурний розвиток особистості стає умовою гармонійного її зростання і становлення.

Аналіз літературних джерел дозволяє зазначити, що сьогодні існує значна кількість літературних джерел, присвячених висвітленню значущості творів мистецтва в естетичному вихованні дитини [1], у формуванні творчої особистості; в навчальних виданнях з культурології систематизовано форми, в які можна об'єднати мистецькі твори [8]; значною популярністю серед освітян користуються художні альбоми [3], при цьому дослідження потенціалу культурної спадщини олімпійського руху в системі гуманітарної освіти школярів залишається актуальним питанням наукових досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження виконано в рамках теми 1.11. «Олімпійська освіта в системі навчально-виховного процесу підростаючого покоління» (№ державної реєстрації 0115U002373) Зведеного плану НДР в сфері фізичної культури і спорту на 2015–2017 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Мета дослідження: висвітлення ролі культурної спадщини олімпійського руху в системі гуманітарної освіти школярів.

Методи дослідження. Аналіз науково-методичної літератури і документальних матеріалів, синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Мистецтво є складовою частиною світу цивілізації і культури; воно продукує різноманітні типи світоглядного ставлення до дійсності, сприяє становленню людини як культурної істоти.

В.С. Мовчан зазначає, що специфічність мистецтва полягає в тому, що воно є духовно-практичним способом освоєння дійсності. Мистецтво здатне до цілісного, загального охоплення дійсності, до синтезування узагальненого людського досвіду, осягаючи світ у суперечливій єдності реального й ідеального, дійсного і можливого, скінченного і нескінченного. Мистецтво освоює наявне та спрямоване на майбутнє. Особливо важлива сфера дії мистецтва – вираження повноти та різноманітності людських зв'язків із оточуючим світом, виявлення проявів гармонії та універсальності. При цьому мистецтво не просто утримує в пам'яті культури людський спосіб буття, а виявляє чутливість до принципово нового, ще не відображеного в інших сферах суспільної свідомості. Саме тому мистецтво здатне розкривати такі сторони взаємин людини і світу, які не виявляються іншими способами духовно-практичного освоєння дійсності. Мистецтву властивий інтерес до проявів людської індивідуальності, до змін у сфері свідомості. Воно відповідає глибинній людській потребі розпізнавання мотивів діяльності та вчинків, виявлення істинно людського в людині. Мистецтво не тільки дає уявлення про світ, а й визначає спосіб бачення світу, певні світоглядні орієнтації. Воно сприяє моральному й естетичному вдосконаленню особи [12].

Будучи складовою духовної культури, мистецтво дає можливість людині виявити свої художньо-творчі здібності, утвердитися на рівні самодостатнього суб'єкта. Мистецтво включає в себе всі види художньої творчості – літературу,

архітектуру, скульптуру, живопис, графіку, декоративно-прикладне мистецтво, музику, танок, театр, кіно та інші види людської діяльності. Розкриваючи питання про співвідношення культури та мистецтва, необхідно враховувати характерні особливості мистецтва: по-перше, його тісний зв'язок з переживаннями й чуттєвими емоціями, по-друге, його чуттєве сприйняття та суб'єктивне бачення дійсності, по-третє, образність і творчий характер, по-четверте, його неперевершене значення як могутнього засобу спілкування людей [11].

Л. Виготський вважав мистецтво способом соціалізації особистості. Він відзначав, що мистецтво втягує в коло соціального життя найінтимніші та найособистіші складники людської істоти. Для цього мистецтво володіє значним арсеналом специфічних засобів, відсутніх в інших формах людської свідомості [4].

Мистецтво, як зазначає О.І. Андрєєва виховує, освічує, дає можливість пізнати світ через його образний вислів у слові, у звуці, в кольорі, а слідом за цим і створити свій образ світу, який априорі не зможе вміщати руйнівних понять. Культурна людина – це не та людина, яку привчають до духовних цінностей насильно, а це особистість, яка отримує від цього спілкування радість, відчуває повноту буття, радіє гармонії свого «Я» і світу, черпаючи духовну енергію з полотен художників, поетичних рядків, творинь скульпторів. «Художник, творець мистецтва, звертається спочатку до серця людини. Твори мистецтва завжди несуть в собі переживання творця, його погляд на світ, на своє місце в ньому. Тому така велика сила впливу мистецтва на людей: вона пробуджує в людині почуття» [7].

Основним джерелом, завдяки якому мистецтво може проникнути у сферу духовності, є переведення художніх цінностей у внутрішній світ особистості. У мистецтві сконцентровані загальнолюдські програми спілкування й міжособистісної взаємодії. Образи і стани, що репрезентуються у художніх творах, спрямовані на суб'єктивність, у зв'язку з чим перед «обличчям» художнього твору можна відчутти біль, каяття совісті, необхідність що-небудь змінити в собі та інших [6].

Сила мистецтва в його цілісному впливі на людину, що обумовлено образною природою художніх творів. На кожному творі мистецтва лежить відбиток часу. Він завжди є дитям своєї епохи, продуктом її глибинного розвитку та певної духовної атмосфери. Видатні твори мистецтва долають тяжіння свого часу, стають надбанням наступних поколінь. Це можливо завдяки тому, що справжні шедеври мистецтва, які уособлюють його нескінченне сходження, в історично-часовому схвачують загальнолюдське, в минулому «фіксують» вічне. Тим самим вони як би піднімають над своєю епохою, над тими соціальними умовами і потребами, які були викликані до життя, і включаються до загальнолюдського фонду художньої культури [5].

Одним із найефективніших засобів впливу на молоде покоління є формування естетичної культури та пізнання світу через мистецтво як унікальну форму суспільної свідомості, вид людської діяльності, що являє собою відображення дійсності в художніх образах, один з найважливіших способів освоєння естетичного світу, універсальну форму відображення, оцінки чи пізнання явища, а не його власне буття. У процесі виховання засобами мистецтва народжується особистий духовний світ людини [8].

Естетична й художня культура особистості виступає важливим чинником організації та самого процесу матеріально перетворювальної діяльності, усієї трудової практики. Її спрямованість на творчість, на досягнення художньо-образної виразності створюваних предметів, на майстерність дозволяє створювати справжні шедеври [5].

З рівнем естетичного розвитку особистості і суспільства, зі здатністю людини відгукуватися на красу і творити за законами краси закономірно пов'язують прогрес людства у всіх сферах життєдіяльності, самі результативні прояви творчої енергії і ініціативи людей, наочно представлені в різноманітних досягненнях світової культури – поетичної й драматургічної спадщини Гомера, Софокла, Есхіла, Євріпіда, Аристофана, досягнень філософської думки Геракліта, Демокріта, Сократа, Платона, Аристотеля, історичних досліджень Геродота, Плутарха, наукових відкриттів Архімеда, Піфагора, Евкліда, Ератосфена, безсмертних творинь архітекторів і скульпторів Агілада, Поліклета, Мирона, Фідія, Скопаса, Праксителя, Лісіппа. [10].

Відбиваючись у свідомості людей, художня культура формує естетичну свідомість і її культурні форми. Становлення і розвиток естетичної культури особистості – процес поетапний, що протікає під впливом демографічних, соціальних і соціально-психологічних та інших факторів. У ньому задіяні механізми як стихійного, так і свідомого (цілеспрямованого) характеру, які визначаються середовищем спілкування і умовами діяльності, їх естетичними параметрами [9].

За умови цілеспрямованого впливу на особистість, дотримуючись умов і факторів організації і змістовного наповнення естетичного виховання, можна здійснити наближення до високого ступеня сформованості всіх складових естетичної культури особистості [8].

Враховуючи особливу значущість мистецтва в житті суспільства і людини, домінантою естетичної культури особистості є її художня культура, рівень якої залежить від ступеня художньої освіченості, широти інтересів у сфері мистецтва, глибини його розуміння і розвинутою здібністю адекватної оцінки художніх достоїнств творів.

Одна з важливих ролей у вирішенні питання формування особистості належить художній культурі, в тому числі її духовної складової – мистецтву. Ще в XIX ст. відомий скульптор М. Антокольський стверджував: «За допомогою мистецтва ми висловлюємо свої почуття любові, смутку і радості, під звуки музики ми сміливіше йдемо до перемоги, під ті ж звуки оплакуємо занепалих героїв... Мистецтво говорить ясніше, конкретніше, красивіше за те, що кожен хотів би сказати, та не може. Мистецтво подібно до дороговказної зірки, яка висвітлює шлях тим, хто прагне вперед, до світла ... ».

Сприйняті і засвоєні художні образи стають мотивуючою силою людської поведінки, смислоутворюючими чинниками життя людей. Художня культура формує особливе ставлення до творів мистецтва, яке в подальшому має трансформуватись у сприйнятті та осмисленні людиною життєво значущі для неї сценарії буття. Змістовність художньої культури засвоюється в почуттєво-емоційній формі через особистісне ставлення, яке має життєве значення та смисл [2].

Висновки:

1. Узагальнення думок провідних фахівців дозволяє зазначити, що формування художньої культури у процесі виховання через твори мистецтва сприяє розвитку творчого потенціалу особистості, її активності, керуванню у житті законами добра і краси, збагаченню емоційно-естетичного досвіду, формуванню культури почуттів, розвитку загальних та художніх здібностей, художньо-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості і є одним із важливих напрямів сучасної гуманітарної освіти.

2. Дослідження дозволяють зазначити, що гармонійний розвиток особистості передбачає вплив на дитину різних видів мистецтва. Особливого значення набуває залучення учнів до багатючих традицій світової і вітчизняної культури, гідне місце в яких посідає культурна спадщина олімпійського руху.

Література

1. Аристов Л. С. Стан сформованості естетичного ставлення старшокласників до мистецтва // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Зб. наук. пр. – Вип. 10, Т.1. – Кам'янець-Подільський – К.: Інститут проблем виховання АПН України, 2007 – С. 438–444.
2. Асмолов А. По ту сторону сознания: методологические проблемы неклассической психологии. – М.: Смысл, 2002 – 480 с.
3. Баталіна А. Я. Некоторые категории системы эстетического воспитания // Вісник ЛДПУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – №11(55), 2002 – С. 85–88 с.
4. Выготский Л. Психология искусства/ Л. Выготский. – М.: Современный гуманитарный институт, 2001 – 211 с.
5. Зеленська Н. О. Естетична й художня культура – найважливіші складові формування творчої особистості / Н. О. Зеленська // Вісник Житомирського державного університету. Випуск № 2 (74). 2014 – 74–78 с.
6. Іванова О. І. Виховні можливості художньої культури та мистецтва у духовному розвитку особистості студентів / О. І. Іванова // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. № 3 (44). 2011 – 44–53 с.
7. Andreeva O. World Art / O. Andreeva – Text book. The four the dition. – Gallery "Yula", 2008 – 414 p.
8. Anuchina L., Umanec O. Aesthetics. / L. Anuchina, O. Umanec – Textbook – Kharkiv: "Right", 2010 – 232 p.
9. Borev Yu. Aesthetics: text book / Yu. Borev. – Moscow: Higher School, 2002 – 511 p.
10. Bubka S., Bulatova M. Cultural heritage of Ancient Greece and Olympic games / S. Bubka, M. Bulatova. Kyiv: Olympic literature, 2013. – 408 p. – illustrated.
11. Gritsenko T., Gritsenko S., Kondratyuk A.. Culturology: textbook / K.: Center of the educational literature, 2007 – 392 p.
12. Movchan V. Aesthetics [Text]: textbook – K.: Knowledge, 2011 – 527 p.

Круцевич Т.Ю., Саїнчук М.М., Підлетейчук Р.В.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

НАСЛІДКИ ПОЛІТИКИ ДЕВАЛЬВАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ДЛЯ ГРОМАДЯН І ДЕРЖАВИ

Із 2008 р. різними постановами щодо реформування системи фізичного виховання учнів та студентської молоді по фізичній підготовці в архітектоніці даної системи був здійснений серйозний удар, який має всі ознаки політичності. Девальвація фізичної підготовки у фізичній культурі в навчальних закладах робилося на фоні статистики про негативний фізичний стан молоді й перш за все здоров'я. Рішення про скасування державних тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України не було науково обґрунтованим, чим було нанесло шкоду системі фізичної культури/фізичного виховання в закладах освіти. Прийняті кроки (урядове рішення щодо порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України) викликають багато запитань, адже акцент зроблений на констатацію результату і майже нічого конкретно не сказано про організацію процесу фізичної підготовки, яка б сприяла покращенню цих результатів.

Ключові слова: фізична культура, фізичне виховання, фізична підготовка, фізична підготовленість, молодь.

Круцевич Т.Ю., Саїнчук Н.Н., Підлетейчук Р.В. Последствия политики девальвации физической подготовки в физическом воспитании образовательных учреждений Украины для граждан и государства. С 2008 г. различными постановлениями по реформированию системы физического воспитания учащихся и студенческой молодежи по физической подготовке в архитектонике данной системы был осуществлен серьезный удар, который имеет все признаки политичности. Девальвация физической подготовки в системе физической культуры шла на фоне статистики о негативном физическом состоянии молодежи и прежде всего их здоровья. Решение об отмене государственных тестов и нормативов оценки физической подготовленности населения Украины не было научно обоснованным, чем было нанесено ущерб системе физической культуры/физического воспитания в учебных заведениях. Принятые шаги (правительственное решение о порядке проведения ежегодной оценки физической подготовленности населения Украины) вызывают много вопросов, ведь акцент сделан на констатацию результатов и почти ничего конкретно не сказано об организации процесса физической подготовки, который бы способствовал улучшению этих результатов.

Ключевые слова: физическая культура, физическое воспитание, физическая подготовка, физическая подготовленность, молодежь.